

EXTINDEREA UNIUNII EUROPENE (VALUL AL V-LEA) ȘI PROCESUL GLOBALIZĂRII

REZUMAT

Data susținerii publice: 28 Octombrie 2011

Conducător științific: Prof. Univ. Dr. Vasile Pușcaș

Doctorand: Adriana Rodica Mureșan

CUPRINS

1. Abrevieri	2-3
2. Introducere	6-12
3. Abstract	13-14
CAP. I. Procesul globalizării-caracteristicile la sfârșitul sec . XX și începutul sec. XXI	
1. Introducere	15-19
1.1. Conceptul de globalizare	20-22
1.1.1. Concepția Clubului de la Roma –globalizare - interdependență între țări la scară mondială.....	23-31
1.1.2. Globalizarea în concepția organismelor ONU	32-38
1.1.3. Viitorul globalizării	39-42
1.2. Globalizare și regionalizare	43-45
1.3. Efectele globalizării	46-52
1.3.1. Dimensiunile globalizării economice	53-65
CAP. II. Integrarea și globalizarea	66-69
2.1. Analiza politică în integrarea europeană și globală	70-77
2.2. Integrarea pozitivă și integrarea negativă	78-80
2.3. Uniunea celor 27 și sistemul internațional în formula globală	81-83
2.4. Integrarea economică	84-91
2.5. Cauzele integrării Uniunii Europene	92-93
CAP. III. Reforma Uniunii Europene de la Maastricht la Tratatul Lisabona	
3.1. Introducere	94-98
3.2. Tratatul de la Maastricht	99
3.2.1 Originile Tratatului de la Maastricht	99-101
3.2.2 Etapele Tratatului de la Maastricht	102-104
3.2.3 Noutățile aduse de Tratatul de la Maastricht	105-107
3.3. Tratatul de la Lisabona.....	108
3.3.1. Strategia de la Lisabona.....	108-110
3.3.2. Reforma UE și Tratatul de la Lisabona.....	111-116

3.3.3. Consiliul European în Tratatul de la Lisabona.....	117-118
3.3.3.1. Președintele Consiliului Uniunii Europene	119-122
3.4. Carta Drepturilor Fundamentale.....	123-128
3.5. Competențele Uniunii Europene	129-137

Cap. IV. Extinderea Uniunii Europene 138

4.1. Istoricul procesului de extindere a Uniunii Europene	139-144
4.2. Aderarea succesivă la Uniunea Europeană	145-147
4.3. Reuniunea de la Copenhaga	148-149
4.4. Principalele obiective ale Uniunii Europene	150-153
4.5. Cauzele integrării Uniunii Europene	154-157
4.6. Adâncirea integrării europene	158-161
4.7. Candidați la Uniunea Europeană	162-163
4.8. Condițiile care trebuie îndeplinite de un stat pentru a adera la UE	164-166
4.9. Obiectivele Uniunii Europene	167
4.10. Etapele procesului de aderare la Uniunea Europeană	168-170
4.10.1. Momentul de la data depunerii cererii de aderare până la data aderării	171
4.10.2. Modul în care sprijină Uniunea Europeană potențialele noi state candidate	172-173

Cap. V. Procesul de extindere a Uniunii Europene – Valul al V-lea... 174-175

5.1. Lărgirea Uniunii Europene	176
5.1.1. Primele patru valuri ale extinderii și implicațiile acestora	177-180
5.1.2. Extinderea Uniunii Europene spre Vest și Est și specificul ei.....	181-183
5.1.3. Identitatea, principiile, etapele și cerințele extinderii spre Est	184
5.2. Aderarea Bulgariei și a României la Uniunea Europeană	185-191
5.2.1. Condițiile specifice ale aderării României la Uniunea Europeană.	192-200
5.3. Efectele, criteriile și instituțiile de bază ale extinderii Uniunii Europene.	201-203
5.4. Procesul și efectele extinderii Uniunii Europene	204-205
5.4.1. Aderarea și asocierea Turciei	206-209
5.4.1. Europa Occidentală și Uniunea Europeană	210-214
5.4.2. Țările din Balcanii de Vest	215-220
5.5. Extinderea Uniunii Europene – valul al V-lea	221-225
5.5.1. Cauzele politice ale extinderii Uniunii Europene	226-228
5.5.2. Cauzele economice ale extinderii Uniunii Europene	229-231
5.5.3. Principalele obiective ale Uniunii Europene	232-234
5.5.4. Dificultățile în convenirea politicii externe	235-238
5.6. Documentele Uniunii Europene, cadrul instituțional și procesul de decizie.....	239-241

5.7. Limbile oficiale ale Uniunii Europene 242-245

1. Concluzii 246-254

2. Bibliografie 255-270

3. Anexe 271-278

Cuvinte cheie: Uniunea Europeană, integrare europeană, instituții și politici europene, Uniune Economică și Monetară, teorii sistemice, sistem politic internațional, centrul sistemului politic internațional, periferia mondială, instituții internaționale, transformarea sistemului politic internațional, globalizare, regionalizare, risc.

Toate noțiunile prezentate anterior sunt atribuite domeniului globalizării și extinderii Uniunii Europene, fie ea de amploare națională, regională sau internațională. Caracteristicile care aproprie conceptul amenințările de pericole, risc, globalizare, se referă la origine (internă sau externă), natură (politică, economică, socială, informațională, ecologică, etc.), caracter (direct și indirect). Centralizatorul tuturor îl constituie „circumstanțele istorice sau gradul în care acestea sunt exploatate și folosite.

În introducere am expus motivația alcătuirii prezentei lucrări și anume că fără globalizare nu existăm în această eră, pe care am numit-o era globalizării, la fel cum nici Uniunea Europeană nu se mai distinge fără globalizare.

In capitolul I am prezentat particularitățile statelor mici la procesele de globalizare, globalizare economică unde am analizat sursele și cauzele proceselor de globalizare, principalele caracteristici și efecte ale globalizării relațiilor internaționale, obstacole apărute în calea participării statelor mici la procesul de globalizare. În tot procesul de globalizare cuvântul risc are o mare semnificație, mai ales în globalizarea economică, dar și politică, socială, culturală, de securitate. Centralizatorul tuturor îl constituie circumstanțele istorice sau gradul în care acestea sunt exploatate și folosite. În ansamblu, globalizarea poate fi definită din perspectiva a trei teorii principale: teoria sistemului mondial, teoria organizării politice mondiale și teoria culturii mondiale, teorii pe care le-am descris pe larg în primul capitol. Am descris globalizarea care nu este un proces numai al zilelor noastre, ci a fost cunoscut și în trecut, încă din sec. XVII. În evoluția sa istorică, în globalizare ar exista două trepte: prima a avut loc în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, iar a doua – cu start în a doua jumătate a secolului al XX-lea – continuă și astăzi, dar și peste mult timp de acum încolo, având în vedere evoluția de neoprit al globalizării.

Adoptarea și tolerarea pe termen ceva mai lung a unui stil de guvernare deficitar se precipită spre a duce, de obicei, la apariția unor adevărate situații de *criză*, din care numai cu greu se poate ieși. De obicei, crizele de guvernare capătă expresia corupției politice generalizate, a serviciilor sociale și publice ineficiente a expansiunii sărăciei.

„Globalizarea ține în primul rând de o „interdependență crescândă dintre indivizi, națiuni și regiuni (...). Implică existența unei comunicări accelerate și universale privind totodată dimensiunile politice și culturale”¹, astfel încât am considerat că tratarea acestui fenomen trebuie îndeplinită ținând cont de concepte precum locul și spațiul.

Proces prin care lumea tinde să devine un spațiu unic, globalizarea este fie contestată (de conservatori), promovată cu curaj (de liberali), ca măsură a prosperității universale, păcii și libertății, fie tratată ca pe un pericol, din unghiul supraterritorialității și dimensiunii planetare a relațiilor sociale (de critici).²

Exprimarea cea mai sintetică a acestui proces complex este dată de „Strategia de Securitate Națională a Statelor Unite: O nouă eră”, 2002, care îl definește ca un proces „de accelerare a integrării economice, tehnologice, culturale și politice, alături de guvernare democratică, economie de piață, respectarea drepturilor omului, dinamism economic și revoluția comunicațiilor”. Globalizarea mai rezultă din imperativul combaterii amenințărilor, care ele însele sunt globale. Studiul raportului dintre globalizare și reconstrucția sau reconfigurarea va crea noi forme de organizare socială ce vor înlocui în final statele-națiune tradiționale.³ Identităților politice, economice, culturale, militare, de alianță, multinaționale și ale centrelor de putere este extrem de edificator pentru impactul acestui proces atotcuprinzător într-o lume globalizantă. Dezvoltarea rețelelor globale determină o interdependență statală în anumite industrii. Piețele financiare se globalizează. Apar alianțe strategice globale, dar și noi actori ce doresc să devină competitori globali.⁴

Procesul de globalizare depinde, în primul rând, de interdependența economică și culturală și mai puțin de dominarea economică și culturală, depinde de diversificare mai mult

---

¹ Anthony Giddens, *Europa în epoca globală*, București, Editura Ziua, 2007, p. 20.

² După Jan A. Schulte, „Beyond the Buzzard: Toward a Critical Theory of Globalization”, în: *Koffman, Eleonore, Youngs Gillian (eds.), Globalization. Theory and Practice*, Printer, London, 1996, p. 53.

³ David Held, Anthony McGrew, David Goldblatt, Jonathan Perraton, *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, Editura Polirom, 2004, p. 27.

⁴ Dan Nica, *Uniunea Europeană în era societății informaționale și globalizării*, pe www.mie.ro, accesat 12.04.2011, ora 10.00.

decât de unificare și integrare, depinde de descentralizare, de participarea mult mai profundă decât de centralizare și de mobilizare.⁵ Nu trebuie să pierdem din vedere faptul că „globalizarea implică și apariția diferențelor”, după cum susține R. Koolhaas.

Ca urmare, globalizarea ar trebui să fie singura cale care să ducă la reîntregirea lumii, la uniformizarea celor două „lumi”, am putea spune.⁶

Problemele cele mai mari și urgente ale globalizării sunt:

- dezvoltarea continuă și rapidă a dezvoltării tehnologiei, științei duce la îmbunătățirea vieții oamenilor,
- criza alimentară și lipsa resursei de apă duce la subdezvoltare,
- degradarea într-un ritm alert a mediului natural și resurselor acestuia,
- marile cheltuieli cu diversele unități militare și de securitate,
- lipsa energiei tot mai mari și a materiei prime,
- criza financiară, inflația, lipsa lichidităților, criza economică,
- extinderea urbanizării care este din ce în ce mai puțin controlată.

Globalizarea acestor probleme pentru omenire se bazează pe unicitatea economiei mondiale și este legată de faptul că apar, într-o anumită măsură, în aproape toate țările, conțin elemente tehnice, social - economice, politice și ecologice comune, se află într-o interacțiune permanentă și tot mai puternică, determinând propagarea în lanț a efectelor și necesitând eforturi conjugate pentru rezolvarea lor.⁷

Un alt cunoscut specialist, coautor la ”Raportul dezvoltării umane 1999”, J. Mohan Rao⁸, se apropie de conceptul globalizării pornind de la trei premise. Le amintim pentru valoarea lor euristică.

Prima premisă: în ultimele două decenii, numeroase țări, mai ales în curs de dezvoltare, au acumulat rapid puternice dezechilibre interne și externe, fapt care a impus necesitatea unor reforme menite să formeze deschiderea lor externă, aceasta fiind o cale de promovare a creșterii economice și de diminuare a sărăciei.

A doua premisă: deși dezechilibrele au fost trăgaciul declanșator al reformelor, totuși

---

⁵ Chai –Anan Samudavanija, “Eludarea statului Asiatic”, în: *Schimbarea ordinii globale* de N. Gardels, Editura Antet, București, 2000.

⁶ Mariana Lupan, *Globalizarea economiei*, Editura Universității Ștefan cel Mare, Suceava, 2009, p. 4.

⁷ John Tomlinson, *Globalizare și cultură*, Timișoara, Editura Armarcord, 2002, p. 32.

⁸ J. Mohan Rao, “Openness, Poverty and Inequalitz”, în: *Human Development Report 1999*, vol. I., Oxford, p. 294.

conținutul lor a fost modelat de problemele structurale pe termen lung. În majoritatea lor, problemele structurale converg spre o insuficientă integrare externă, aceasta devenind prima constrângere structurală. De aceea, reforma comerțului exterior și liberalizarea financiară orientate spre exterior devin piatra unghiulară a ajustărilor structurale.

A treia premisă: politicile structurale convergente în favoarea integrării externe a țărilor – sau ceea ce s-ar putea numi ”deschidere” – reprezintă, în timpurile noastre, un vehicul major al globalizării. Dar acest vehicul, deși major, nu este singurul. Globalizarea este cerută și grăbită, de asemenea, de: schimburile internaționale coordonate; îmbunătățirile substanțiale în domeniul comunicațiilor și tehnologiilor; schimbul de oportunități pentru o nouă diviziune internațională a muncii între națiuni. Acestea ar fi, prezentate punctual, premisele de la care pornește Mohan Rao în abordarea și caracterizarea globalizării.⁹

În contextul internațional actual, se înregistrează o abordare globală în favoarea promovării drepturilor omului în sistemul Organizației Națiunilor Unite, dar și unele tendințe de concretizare în plan regional și local prin afirmarea unor elemente definitorii ale identității naționale, cu motivația priorității drepturilor individuale în raport cu societatea.¹⁰

Depășind nivelul imaginarului, globalizarea și timpul mondial, pentru a se converti în practică socială, pentru a căpăta o formă și o semnificație concretă, au nevoie, pe de o parte, de o fixare teritorială, de o integrare spațială și, pe de altă parte, de o mediere politică, religioasă, culturală. Ele reprezintă provocări majore, așează în fața noastră ca o nouă oglindă în care să ne privim și să ne redescoperim pe noi înșine, chiar dacă aceasta dă naștere la foarte multă neliniște.¹¹

Există o mediere regională a globalizării, aceasta tranzitând printr-un spațiu regional cu care comunitățile se identifică mai mult sau mai puțin explicit: Europa pentru români, Maghrebul pentru marocani, Asia pentru chinezi. Cel mai bun exemplu pentru noi este cel al integrării europene, a cărei reușită constituie o miză majoră în asigurarea unei legături necesare, benefice, între proprii cetățeni și societatea globală.¹²

Schimbările pe care le trăim sunt atât de mari și de rapide încât pare că lumea a luat-o razna de

---

⁹ Mariana Lupan, *Op. Cit.*, p. 10.

¹⁰ Lazăr Cârjan, Aurel-Vasile Sime, “Dreptul la libera circulație în contextual globalizării”, în: *Globalizare și identitate națională*, București, Editura Ministerului Administrației și Internelor, 2006, p. 27.

¹¹ Rodica Zaharia, *Modul Uniunea Europeana În economia mondială*, Iași, Universitatea “Alexandru Ioan Cuza”, p. 99.

¹² Rodica Zaharia, *Op. Cit.*

tot. Grație noilor tehnologii, trăim tot mai mult în virtual, într-o dimensiune în care totul pare să fie posibil, creăm ființe umane prin tehnica clonării, umplând universul de fantome, în timp ce bogății fabuloase se deplasează liber în ciber spațiul geofinanței, întreținând o sumă de iluzii cărora le conferim statut de realitate. O lume tot mai lipsită de repere stabile și de contururi clare, deslușite.¹³ „O lume clădită din energii emoționale și pasiuni care dau un farmec iluzoriu sufletelor ce viețuiesc în ele, așa cum visurile noastre nocturne creează senzația de realitate, dar nu sînt adevărate.”¹⁴ Globalismul ca ideologie a globalizării apare ca o periculoasă utopie post-modernă.

Procesul de *globalizare* nu este un proces nou, dar este rezultatul unor modificări la nivelul economiei mondiale care s-au accentuat în ultimii ani. Ridicarea barierei vamale, apariția firmelor multinaționale, creșterea competiției pe piețele interne și externe, creșterea importanței resurselor și a modului în care acestea sunt consumate, toate acestea reprezintă atât cauze, cât și efecte ale globalizării. Globalizarea este însoțită de modificări majore, impactul său resimțindu-se asupra strategiilor firmelor și asupra echilibrelor sectoriale. Activitatea companiilor se modifică: pe de-o parte, au posibilitatea de a se extinde pe piețele străine, pe de altă parte, companiile naționale se confruntă tot mai intens cu concurența firmelor străine.¹⁵

În lucrarea *Perpetual Peace*, Immanuel Kant,¹⁶ propunea realizarea păcii permanente printr-o uniune a statelor libere, în care democrația și domnia legii trebuia să constituie liantul care să le mențină unite. Interacțiunea uniunii cu celelalte state trebuia să ducă la promovarea modelului și apoi la extinderea graduală a federației și, implicit, la realizarea păcii pe tot globul. Globalizarea și informatizarea, care ne influențează existența cel mai mult în prezent, nu produc extremism, terorism și crimă organizată dar sunt unii oameni care consideră că ele le favorizează.¹⁷

Mai mult, globalizarea cauzează probleme economice într-o regiune a lumii care urmează să fie simțit în întreaga lume. La sfârșitul anilor 1990, au existat semne de recesiune în America Latină, Asia de Est a suferit și ea o recesiune economică gravă.

---

¹³ Rodica Zaharia, *Op. Cit*, p. 100.

¹⁴ John Godolphin Bennett, *Maestrii înțelepciunii*, Londra, Turnstone Books, 1977, p. 153.

¹⁵ Mihail Epuran, Alina Almășan, *Societatea cunoașterii și economia comunicațiilor în România*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2007, p. 86.

¹⁶ Immanuel Kant, “Perpetual Peace”, în: *Classics of Modern Political Theory: Machiavelli to Mill*, Oxford university Press, London, 1999, p. 57

¹⁷ Richard Kugler, “National Security” in a: *Globalizing World of Chaos: The US and European Response*, The Marshall Paper no.4, 2002, pp.39-42.

In capitolul II, Integrarea și globalizarea, am arătat cum secolul al XIX-lea poate fi considerat ca secol al națiunilor și al revoluțiilor, la fel secolul al XX-lea și XXI-lea, pot fi socotite drept secole ale integrării și ale globalizării. Aceste două aspecte, integrarea și globalizarea, pot fi apreciate ca aspecte pozitive dacă se are în vedere că pe parcursul secolului XX și XXI s-au desfășurat cele mai mari conflicte militare din istoria omenirii și s-au manifestat două dintre cele mai malefice ideologii: fascismul și comunismul. Am descris cum globalizarea urmărește concentrarea capitalului în mâinile a câtorva corporații internaționale aparținând câtorva țări foarte dezvoltate și am făcut comparație cu SUA.

Am mai arătat că prin valoarea adăugată pe care trebuie să o aducă, alături de celelalte politici comunitare, politica de coeziune trebuie să contribuie la reducerea mai substanțială a inegalității dintre bogații și săracii Uniunii Europene prin crearea și dezvoltarea unor oportunități sporite, cu deosebire în domeniul inovatoare pentru competitivitate, prin productivitate și creștere economică susținută în cadrul unor parteneriate care să valorifice eforturile conjugate ale partenerilor de interese locale, regionale, naționale și europene alături de cele ale companiilor private prin perspectiva îndeplinirii ambițiosului program conceput la Lisabona pentru economia UE.

Globalizarea se folosește de un sistem bine dezvoltat care concentrează puterea și influența economică cu presiunile diplomatice. Descentralizarea capitalistă pe baza particularităților de dezvoltare a fiecărei națiuni nu se potrivește cu globalizarea. Globalizarea urmărește concentrarea capitalului în mâinile a câtorva corporații internaționale aparținând câtorva țări foarte dezvoltate. Globalizarea este un proces care lărgeste cadrele determinate ale schimbării sociale la nivel mondial, ca un întreg.¹⁸

Diferențele dintre țările sărace și cele bogate sunt sursele conflictelor mondiale, nu există nici un organism mondial care să poată să realizeze o redistribuire a prosperității și a păcii în lume.¹⁹ Ca megatendință ce afectează nu doar latura economică, dar și cea socială, informațională, politică, ecologică, culturală, într-un cuvânt, întreaga existență a civilizației umane, globalizarea în egală măsură sperie, fascinează și provoacă. Avem de a face cu un fenomen inevitabil și inexorabil, ceva care este cu adevărat o „fatalitate istorică, guvernată de principiul raționalității, al eficienței. Ea este peste tot și nu poate fi oprită nicăieri. Globalizarea

---

¹⁸ Camelia Popescu, *Elemente de economie mondială*, București, Editura Economică, 1999, p. 68.

¹⁹ Serge Cordellier, *Globalizarea dincolo de mituri*, București, Editura Trei, 1998, p. 62.

este a-socială, a-națională, a-religioasă, ea cuprinde țări, națiuni, continente, înfruntând și integrând mentalități, valori, frontiere, într-o luptă lipsită de ceea ce ne-am deprins să numim conștiință”.²⁰

Principala consecință a globalizării și integrării o reprezintă noua arhitectură de securitate a lumii, care va cunoaște profunde mutații, atât structurale cât mai ales, conceptuale și strategice, mutații care, pe de o parte, vor trebui să rezolve marea problemă a decalajelor între țările dezvoltate, considerate puteri militare de primă mărime și cele mai puțin dezvoltate al căror potențial militar este redus în contribuția lor în înfăptuirea actului global de securitate.²¹ Globalizarea, „la fel ca și integrarea, este un proces obiectiv al dezvoltării lumii actuale, unul din conceptele folosite cel mai frecvent în mediile politice, economice și academice.

Deși este un concept la modă, care ține capul de afiș al tuturor analizelor, al conferințelor și al congreselor desfășurate la cel mai înalt nivel, uneori este utilizat cu o oarecare superficialitate, ceea ce denotă faptul că încă fenomenul nu este suficient de cristalizat, ecuația propriu-zisă a fenomenului de globalizare conținând multiple necunoscute, scoțând la iveală multiple sfidări și tendințe care, dacă sunt scăpate de sub controlul rațional și participativ, pot duce la o ordine și dezordine mondială imprevizibilă, în care nu pot fi anticipate câștigătorii și perdanții.²² UE este un sacrificiu suprem al statelor din zona europeană, o încercare fără precedent de a porni lupta cu globalizarea la o dimensiune continentală, de a forma spații multi sectoriale bine definite în fața “noilor invazii barbare”, a fluxurilor și a noilor actori transnaționali.²³

Înclinația firească a școlii tradiționaliste trans-teoretice a fost să conteste inițial însăși existența unor tendințe spre globalizare economică. Recent, argumentarea sa merge în sensul contestării efectelor globalizării asupra rolului statului și, implicit, asupra atributelor politico-economice ale suveranității.²⁴ Se poate argumenta în sensul contestării globalizării numai dacă

---

²⁰ David Held, Anthony McGrew, David Goldblatt, Jonathan Perraton, Jonathan Perraton, *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, Editura Polirom, 2004, p. 47.

²¹ Ovidiu Pop, “Dinamica modalităților de manifestare a globalizării”, în: *Provocări la adresa securității și strategiei la începutul sec. XXI*, București, Editura Universității Naționale de Apărare, 2005, p. 89.

²² *Ibidem*.

²³ Mădălina Virginia Antonescu, “Relația dintre stat și Uniunea Europeană în contextul globalizării”, în: *Provocări la adresa securității și strategiei la începutul secolului XXI*, București, Editura Universității Naționale de Apărare, 2005, p. 117.

²⁴ Dorina Năstase, Mihai Mătieș, *Viitorul Suveranității Naționale a României în perspective Integrării Europene*, în: *Globalizare și identitate națională*, Iași, Editura Polirom, 2002, p. 22.

definim globalizarea în sens maximalist.

Integrarea europeană îmbracă două aspecte mai importante: economic și politic. Integrarea economică este, în condițiile statelor naționale, și o integrare politică. Integrarea europeană a îmbinat, de la început, procesele economice cu cele politice.

România se afla în fața celei mai importante oportunități de dezvoltare și a integrării într-o economie tot mai globalizată. Viitorul României este acela al unei economii dinamice, competitive și inovative, funcționând în structurile economice, sociale și politice ale Uniunii Europene și ale economiei globale. Pentru România, așa cum subliniază profesorul Constantin Popescu, „economia și societatea românească (...) nu sunt suficient pregătite pentru a participa la edificarea celui mai ambițios proiect din istoria umanității, pe care Strategia de la Lisabona l-a conceput ca durabilitate de sens pentru prosperitatea cetățenilor europeni și sănătatea mediului, competitivitatea guvernănei instituționale și a lumii afacerilor, coeziunea economică și socială a comunităților teritoriale”.²⁵ În acest context, se poate aprecia că “reconstrucția de care avem nevoie pentru perioada de postintegrare este, în primul rând, un proces spiritual-instituțional care trebuie să cuprindă pe toți purtătorii de interese publice și private”.²⁶

Extinderea este proiectul cel mai ambițios întreprins de Uniunea Europeană: el reprezintă, de fapt, reunificarea continentului european, divizat în urma ultimului război mondial. Au existat în trecut și alte valuri ale extinderii într-o Europă divizată, dar actualul proces de extindere ajută la îndeplinirea visului părinților fondatori ai UE: o Europă unită și liberă.

Consiliul European de la Copenhaga a recunoscut dreptul țărilor din Europa Centrală și de Est de a adera la Uniunea Europeană, dacă îndeplinesc trei criterii:

- politic: instituții stabile care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului și respectul pentru minorități;
- economic: o economie de piață funcțională;
- preluarea acquis-ului comunitar: adeziunea la obiectivele politice, economice și monetare ale Uniunii Europene.

Chiar dacă toate statele candidate la UE au pornit la drum cu șanse egale, accesarea lor în structurile comunitare se va face treptat, deoarece nu pot fi ignorate diferențele sensibile de progres economic spre o economie de piață credibilă înregistrate de acestea.

---

²⁵ Constantin Popescu, *Raționalitate și speranță. Paradigma întregului viu*, București, Editura Renaissance, 2006, pp. 73- 75.

²⁶ *Ibidem*.

Integrarea economică este o temă cheie a erei globale în care trăim astăzi. Într-o formă generală, integrarea economică poate fi definită drept procesul de interacțiune și dezvoltare a interde-pendențelor economice dintre state prin forme și metode care asigură pe de o parte continuitatea și aprofundarea schimburilor reciproce, iar pe de altă parte creșterea gradului de întrepătrundere a economiilor naționale într-un organism divers în prezentare, dar unitar și omogen în funcționalitatea sa.²⁷

Politica concurenței joacă un rol fundamental în construcția europeană: postulatul de bază este că o economie de piață efectivă este mijlocul cel mai eficace de a realizeze obiectivele economice ale UE.

Trei probleme se pun:²⁸

- cea a legitimității unei politici de concurență,
- orientarea acesteia,
- legitimitatea unei politici comune a concurenței.

Politica economică a UE a trasat structurii și obiectivelor acesteia o coloratură unitară, cu ramificații asupra rolului jucat în plan internațional: o Europă cu o monedă unică și cu o economie mult mai coezivă și mai coerentă (cu politici și instrumente solide de politici macroeconomice) are o voce mult mai puternică în sistemul internațional. Putem aprecia că, în prezent, Uniunea Europeană poate fi privită ca un actor determinant al climatului internațional economic actual.²⁹ Cel mai mare bloc economic în plan global, Uniunea Europeană trebuie să-și folosească cel mai puternic instrument (greutatea economică) pentru a orienta rezultatele proceselor politice către pace și stabilitate, atât în plan internațional, cât și regional.

Astfel, UE a reușit să restabilească încrederea în finanțele publice din zona euro și în credibilitatea monedei unice. De asemenea, UE a promovat asumarea responsabilității, în special în rândul statelor membre cu datorii foarte mari, care au luat măsuri importante de consolidare a finanțelor publice.³⁰ A devenit din ce ce mai clar că viitorul UE și al cetățenilor săi depinde de fermitatea cu care statele membre și gestionează economiile naționale.

---

²⁷ Gheoghe Crețoiu, Ioan Bucur, *Economie politică*, București, Editura Șansa SRL, 1995, p. 518, și *Economie București*, Editura All Beck, 2003, pp. 582-583.

²⁸ Mihaela Vartolomei, *Cultură și civilizație europeană contemporană*, Timișoara, Editura Politehnica, 2009, p. 68.

²⁹ Vasile Pușcaș, *Identitate Internațională a Uniunii Europene*, www.mdrl.ro, accesat în 01.08.2011, ora 12.32

³⁰ Raport general privind activitatea Uniunii Europene 2010, Comisia Europeană, Direcția Generală Comunicare, Publicații, 1049 Bruxelles, Belgia, Raportul general privind activitatea Uniunii Europene – 2010 a fost adoptat de Comisia Europeană la 16 februarie 2011 sub cota SEC(2011) 189, p.10, disponibil pe: <http://europa.eu/generalreport/ro/welcome.htm>.

Criza a scos la iveală nerespectarea regulilor de disciplină bugetară și incapacitatea de a garanta că statele membre aplică politici economice sănătoase, orientate către competitivitate. În cursul anului 2010, Parlamentul, Consiliul și Comisia au lucrat la edificarea unei noi arhitecturi, în vederea remedierii acestor deficiențe.³¹

Ca finalitate, integrarea teritorială va fi atât economică cât și socială și politică, un proces desfășurat în toate cele trei domenii.

Nici până în ziua de azi nu există o explicație unanim acceptată și un punct de vedere unitar între autorii care au analizat cauzele integrării. Autorii care au scris pe această temă evidențiază numeroase cauze care au determinat sau au favorizat procesul integrării. Unele dintre aceste cauze au fost obiective și altele au fost subiective. Noi credem că putem sintetiza aceste cauze în trei mari categorii: cauze politice, economice și militare. Cauzele politice și militare trebuie tratate împreună deoarece nu este posibil să se delimiteze cu precizie cauzele politice de cele militare și în realitatea practică și istorică ale acelor vremuri aceste două categorii de cauze s-au prezentat, cel mai adesea, strâns legate unele de altele.³² După părerea mea, aceste două categorii de cauze sau intercondiționat reciproc și în realitate ele nu pot fi despărțite și ca atare le voi trata distinct.

Din punct de vedere al naturii și conținutului raporturilor dintre țări, integrarea economică avansată naște următoarele categorii.³³

- raporturi preferențiale între țările membrele grupărilor sau organizațiilor, dar și raporturi protecționiste față de terțele țări;
- raporturi de conlucrare între țările membre și raporturi de competiție sau concurență între unele organizații integraționiste;
- raporturi specifice, de conlucrare sau detensiune, între organizații regionale și cele cu caracter global.

Concluzia la care ajunge Perroux este că problema fundamentală a integrării unor spații economice diferite și, mai ales, inegal dezvoltate o constituie evitarea exercitării de către una din părți a rolului de integrator în beneficiul său și în dezavantajul celorlalte părți.³⁴

---

³¹ Raport general privind activitatea Uniunii Europene 2010, *Op. Cit.*, p. 12.

³² Grigore Alexandrescu, Gheorghe Văduva, Mihai Ștefan Dinu, *Studii de securitate și apărare*, Vol. 3, București, Editura Universității Naționale de Apărare, 2005, p. 34.

³³ Gheorghe Crețoiu, *Economie politică*, București, Editura Universității Titu Maiorescu, 2007, p.283.

³⁴ Gabriela Carmen Pascariu, *Integrare Economică europeană*, Iași, Editura Universității Al. Ioan Cuza, p. 43.

In capitolul III am definit implicațiile transferului de competență în materie de politică economică, de la nivel statal la cel supranațional, prin prisma fenomenului de europenizare. Am prezentat argumentele campionilor integrării economice și politice care au fost folosite pentru a se determina începutul unor noi serii de negocieri interguvernamentale terminate în final cu Tratatul de la Maastricht. Am arătat cele trei motive fundamentale pentru care avem nevoie de Tratatul Lisabona, și anume: o mai mare eficiență în procesul de luare a deciziilor; mai multă democrație prin conferirea unui rol mai important Parlamentului European și parlamentelor naționale; o mai mare coerență pe plan extern. Am arătat că, de frica de a nu transforma noua comunitate europeană într-un superstat european, autorii tratatului au ținut să fixeze limite clare acțiunii comunitare, motiv pentru care au prevăzut principiul subsidiarității după care nivelul superior comunitar nu poate interveni decât acolo unde el poate aduce o reală valoare adăugată în raport cu acțiunea națională sau regională. Principalele obiective ale Tratatului Lisabona sunt constituirea unei Uniuni Europene mai democratice, pentru a răspunde așteptărilor cetățenilor europeni privind responsabilitatea, transparența și participarea, precum și creșterea capacității Uniunii de a răspunde în mod eficient provocărilor globale.

După negocieri aprinse și concesii dureroase, liderii europeni și-au dat acordul, la Lisabona, pentru un nou tratat ce va ajuta Uniunea Europeană extinsă să funcționeze mai bine. Tratatul aduce cu sine noi reguli de joc pentru instituțiile și procesele de decizie din cadrul Uniunii Europene, detaliile fiind dezbătute aprig până la sfârșit de către șefii de guvern. Lisabona ar putea fi văzută ca un moment în care Europa a ajuns într-un final să trăiască la înălțimea prestaței sale economice și a devenit o putere pe scena lumii. Din 2014, Executivul european va avea un număr de comisari egal cu două treimi din numărul de state, ceea ce înseamnă că nu fiecare stat va avea un comisar. Se extind atribuțiile Parlamentului European.³⁵

Oprind ambițiile unei viziuni constituționale a Uniunii, viitorul Tratat al Reformei urmează să perfecționeze interguvernamentalismul, speră să eficientizeze mecanismele decizionale ale birocrăției din Bruxelles și să întărească metoda comunitară. Iar cetățeanului european, în numele căruia s-a convocat o Convenție privind viitorul Europei, acum i se promite că această reformă instituțională îi va aduce o "Europă a rezultatelor". Dar până să vadă rezultatele concrete, cetățeanul european a putut constata că unii lideri ai Uniunii Europene doar mimează "Europa",

---

³⁵ Vasile Ivanoff Ivan, *Drept Administrativ European*, Târgoviște, Editura Universității Valahia, 2008, p. 13.

care ar trebui să exprime sensul "interesului național" al unuia sau altuia dintre Statele Membre. Criza Uniunii nu se explică însă prin evidențierea, de către Statele Membre, a interesului național, ci prin nearmonizarea intereselor specifice pentru atingerea obiectivului comun asumat.

In capitolul IV Extinderea Uniunii Europene, am arătat că pe timp de criză sarcina Comitetului este de a-și exercita controlul politic și direcționarea strategică a operațiunilor Uniunii Europene. Comitetul trebuie să examineze toate opțiunile posibile pentru a formula un răspuns al Uniunii Europene în orice situație și să le înainteze Consiliului. Am descris activitatea de intelligence, mai precis în secolul XXI, activitatea de intelligence pare să fie în mod fundamental diferită, este necesară o abordare evolutivă nouă în ceea ce privește pregătirea personalului de intelligence, dezvoltarea și organizarea metodelor și sistemelor de culegere a informațiilor și, mai ales, a procesului de analiză, tehnologii care în înfățișarea actuală nu mai fac față pentru asigurarea unui intelligence oportun și precis despre noile tipuri de amenințări care apar la orizont. Condițiile care trebuie îndeplinite de un stat pentru a adera la Uniunea Europeană sunt criteriile care au fost aprobate la Copenhaga, denumite *criteriile de aderare* sau *criteriile de la Copenhaga* și au fost confirmate în decembrie 1995 de către Consiliul European de la Madrid, care, în plus, a subliniat importanța adaptării structurilor administrative ale statelor candidate în vederea creării condițiilor pentru o integrare graduală, armonioasă. Am arătat că schimbarea peisajului politic European după căderea regimurilor comuniste din Europa Centrală și de Est a condus la un proces de regândire a structurii Comunității Europene, în direcția creării unei uniuni economice și monetare.

Obiectivul imediat al Tratatului de la Roma era reprezentat de crearea unei "piețe comune" și de abordarea progresivă a politicilor economice ale statelor membre ca mijloace de realizare a unei extinderi continue și echilibrate a unei creșteri accelerate a standardelor de viață și a unor relații mai stranse între statele membre. Uniunea Europeană este forma cea mai actuală a construcției comunitare.³⁶

Evoluția și dezvoltarea cadrului instituțional politico-militar european dovedește, pe de o parte, voința liderilor statelor-membre ale UE de a crea un actor geopolitic important pe plan mondial, Europa, iar, pe de altă parte, prin neajunsurile și slăbiciunile manifestate de acest cadru pe timpul crizelor și conflictelor scoate în evidență faptul că un sistem supra-național european,

---

³⁶Augustin Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2004, p. 183.

In capitolul V, Procesul de extindere a Uniunii Europene –Valul al V-lea, am arătat că transformările și reformele pe care România, alături de țările fostului bloc comunist, a trebuit să le întreprindă au făcut parte dintr-un proces complex de dezvoltare economico-socială, culturală, politică în vederea aderării la Uniunea Europeană. Am mai dezvoltat statutul de candidat a țărilor care doresc să adere la Uniunea Europeană, care trebuie să se alinieze celorlalte state membre în procesul de desăvârșire a uniunii politice, economice și monetare. Problematika evoluției și rezultatelor integrării europene sub aspect economic, dar și politic, prezintă un larg interes în actuala configurație economică mondială. Putem afirma că, în cei cincizeci de ani de construcție instituțională și de integrare economică europeană, Uniunea Europeană a devenit un succes istoric și un pol de atracție către care converg așteptările unor țări, mai apropiate sau mai îndepărtate, care acordă atenție dinamicii Uniunii și doresc să-și consolideze democrația renăscută sau să-și reconstruiască o economie eficientă.

Odată ce aderă la Uniune, noile State Membre, nemaiputând beneficia de asistența de preaderare, primesc, pentru o perioadă, asistență financiară prin Facilitatea de tranziție³⁷, prevăzută prin Tratatul de aderare.

Al cincilea val de extindere a UE a avut o importanță deosebită și pentru că a coincis cu extinderea NATO. Pornind de la Propunerea de la Vilnius din 2000 privind extinderea Alianței Nord Atlantice,³⁸ potrivit cu politica „ușilor deschise” și cu îndemnul Statelor Unite către o *Euroaă împlinită, liberă și pașnică*, șapte noi state au fost invitate să adere la NATO în timpul summitului care a avut loc la Praga în noiembrie 2002. Cel de al cincilea val de extindere a avut o mare contribuție la consolidarea UE. O diferență între ultima extindere și extinderile precedente este aceea că majoritatea noilor membri se află în etapa de tranziție de la tipul de economie planificată la sistemul economiei de piață și au trecut prin reforme economice dificile, independent de eforturile lor de a intra în UE.³⁹ Îndeplinirea criteriului politic reprezintă o condiție pentru deschiderea negocierilor de aderare, această decizie fiind luată în Consiliul European.

---

³⁷ Consiliul European, *Concluziile Președinției*, Edinburgh, 11-12 Decembrie 1992, Bol. CE 12-1992 și Bol. CE 4-1993.

³⁸ La conferința Rolul NATO în Schimbarea Mediului de Securitate din Europa, ținută la Vilnius, Lituania, 18-19 mai, 2000, și-au exprimat intenția de a adera la NATO guvernele următoarelor țări: Albania, Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Macedonia, România, Slovakia, și Slovenia.

³⁹ Alina Buzăianu, „Continuarea procesului de extindere a Uniunii Europene - micro-analiza economică”, în: *Sfera Politicii*, nr. 120-122.

Tot aici am arătat că în ceea ce privește avantajele palpabile ale introducerii euro pentru cetățenii români, acestea se vor face simțite treptat, o dată cu adâncirea procesului de integrare europeană, proces în cadrul căruia se va ajunge și la adoptarea euro de către țara noastră.

În anexe am expus în figuri concluziile capitolelor descrise în teză.

În Concluzii sunt cuprinse rezumativ capitolele lucrării și concluziile la care am ajuns.

Bibliografia este întocmită având trei secțiuni: documente- lucrări generale, lucrări special, studii și articole-, periodice- rapoarte, conferințe, enciclopedii-, dicționare și surse electronice.